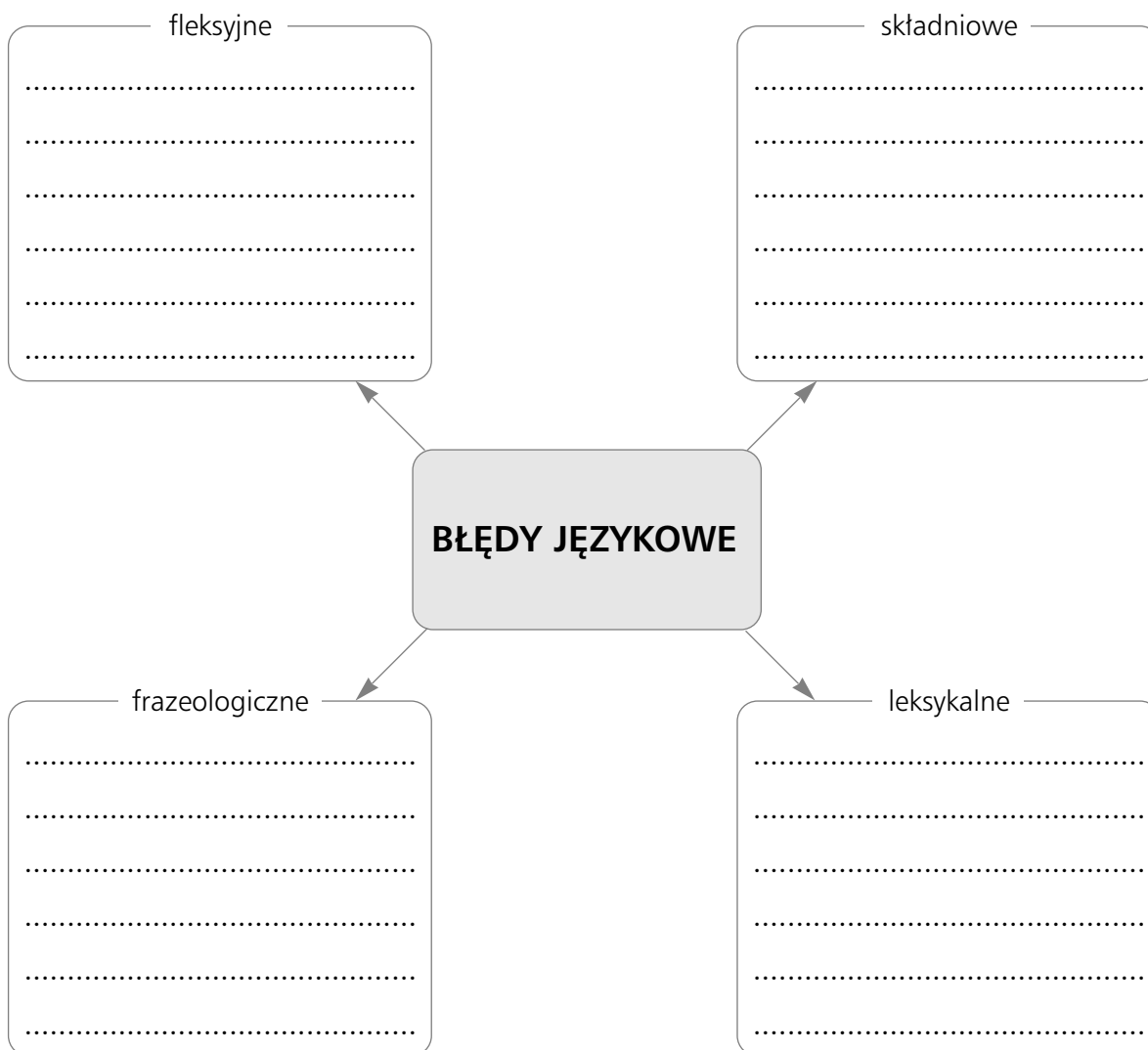

Spis treści

1. Słowa mają wiele znaczeń – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym.....	3
2. Wyrazy nacechowane emocjonalnie – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym	16
3. Związki frazeologiczne – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym	30
4. Kiedy stosować związki frazeologiczne? – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym.....	43
5. Źródła frazeologizmów – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym.....	50
6. Style wypowiedzi – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym.....	56
7. Cechy stylu popularnonaukowego – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym	69
8. Na tropie błędów językowych – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym	85
9. Jak pisać żywo i barwnie? – scenariusz lekcji z testem sprawdzającym	104

9. Na podstawie wykonanych zadań uzupełnij schemat dotyczący podstawowych rodzajów błędów językowych – przyporządkuj wskazane błędy do odpowiednich grup.

- niezrozumienie znaczenia związków frazeologicznych
- niepoprawna odmiana wyrazów
- niepoprawny szyk wyrazów w zdaniu
- wybór niewłaściwego słowa spośród kilku wyrazów bliskoznacznych
- brak związku między poszczególnymi częściami zdania
- niepoprawne użycie spójników, przyimków i zaimków w zdaniu
- użycie niewłaściwego wyrazu w związku frazeologicznym
- niepoprawna forma gramatyczna wyrazu w zdaniu
- nieodmienianie wyrazów
 - użycie niewłaściwego słowa z powodu niezrozumienia jego znaczenia
 - użycie wyrazów, z których jeden powtarza treść drugiego

Przebieg zajęć

Etapy lekcji	Czas w minutach	Czynności nauczyciela i uczniów
Wprowadzenie	5	Lekcję rozpoczynamy od podziału klasy na grupy. Następnie prosimy uczniów o przeczytanie opowiadania <i>Końskie nazwisko</i> Antoniego Czechowa (załącznik 1).
Badanie (I)	15	Uczniowie streszczają przeczytany utwór oraz wyjaśniają, dzięki czemu tekst jest humorystyczny i jaka właściwość języka została w tym celu wykorzystana (zadanie 1).
Prezentacja (I)	5	Przedstawiciel jednej grupy odczytuje zapisane informacje. Pozostali słuchają i uzupełniają jego odpowiedź. Podajemy temat i cele lekcji.
Przekształcanie (I)	10	Uczniowie wypisują z opowiadania Czechowa przykłady „końskich nazwisk”. Następnie wyjaśniają ich znaczenie i wskazują podstawy słowotwórcze (zadanie 2). Pomocny może okazać się słowniczek (załącznik 2).
Prezentacja (II)	5	Przedstawiciele grup prezentują odpowiedź.
Badanie (II) i przekształcanie (II)	15	Uczniowie wyjaśniają znaczenie rzeczownika <i>koń</i> i porównują je z definicją słownikową (zadanie 3). Następnie analizują budowę zdrobnienia <i>konik</i> , podają jego znaczenie słowotwórcze i porównują je z definicjami ze słownika języka polskiego (zadanie 4). Na podstawie wykonanych zadań wyjaśniają, czym różni się znaczenie słowotwórcze wyrazu od słownikowego (zadanie 5).
Prezentacja (III)	5	Sprawozdawcy grup odczytują odpowiedzi. Pozostałe osoby uzupełniają je.
Badanie (III) i przekształcanie (III)	15	Z opowiadania Czechowa uczniowie wypisują przykłady wyrazów wieloznacznych. Wyjaśniają, w jakim znaczeniu zostały użyte w tekście, a następnie na podstawie słownika języka polskiego wypisują pozostałe znaczenia (zadanie 6) i układają zdania z wypisanymi wyrazami w znaczeniu innym niż wykorzystane w opowiadaniu Czechowa (zadanie 7).
Prezentacja (IV)	5	Przedstawiciele poszczególnych grup odczytują informacje zapisane w tabeli i ułożone zdania.
Podsumowanie	10	Podsumowujemy lekcję. Sprawdzamy, czy i w jakim stopniu uczniowie zrozumieli różnicę między słowotwórczym i słownikowym znaczeniem wyrazu. Zadajemy pracę domową: Wyszukaj w słowniku języka polskiego trzy wyrazy wieloznaczne: rzeczownik, czasownik i przymiotnik. Ułóż krótki, spójny tekst, w którym wykorzystasz te wyrazy w różnych znaczeniach.

Test sprawdzający

Wersja A

.....
imię i nazwisko

Przeczytaj uważnie tekst i wykonaj zadania. Na pracę masz 60 minut.

Kiedy fajnie, a kiedy miło i przyjemnie?

(...) Życzę Wam z serca, byście (...) wyczuwali, jaką formę językową wybrać w danej sytuacji życiowej, byście zawsze „odpowiednie dawali rzeczy słowo”, jak napisał Cyprian Kamil Norwid.

Nie bójcie się słowa *fajny*! Niech ono będzie obecne w waszych rozmowach z najbliższymi – w domu, na podwórku, na boisku, na placu zabaw. Pamiętajcie jednak, że kiedy zabieracie głos na lekcjach, kiedy piszecie wypracowanie, musicie (...) poszukać wyrazów lepszych na takie – bardziej oficjalne – sytuacje. Macie przecież w zanadrzu tyle określeń: *miły, przyjemny, udany, cudowny, piękny, atrakcyjny, ciekawy, interesujący*.

Korzystajcie z tego słownikowego bogactwa – także i wtedy, kiedy reporter radiowy czy telewizyjny przyjedzie w czasie wakacji na kolonie i zada typowe w takich sytuacjach pytania: *jak Wam się tu żyje?, jaką macie pogodę?, a jaka jest pani wychowawczyni?, jakie wyżywienie?*. Niech odpowiedziami na nie będą zróżnicowane określenia: żyje się nam *wesoło, dobrze*, pogodę mamy *słoneczną, upalną*, pani jest *miła, sympatyczna*, a wyżywienie – *smaczne i obfite*. Monotonne *fajnie, fajna, fajne*, które do tej pory słyszymy w czasie reporterskich wizyt na koloniach i obozach, bywa doprawdy irytujące!

(...) Coraz rzadziej też, niestety, słyszę różnorodne pozytywne określenia chłopców i dziewcząt: *miły, ujmujący, grzeczny, wesoły, koleżeński, sympatyczny, przystojny, elegancki, dżentelmeński, szarmancki, ładna, modna, szalowa, urocza, miła, śliczna, piękna*. Zamiast nich pojawia się wszędzie monotonne *super-*: *superchłopak, superfacet, superbabka, superfacetka*.

Pamiętajcie: stopień zróżnicowania używanych form jest miarą Waszej sprawności językowej, jest także miarą bogactwa stylistycznego Waszego ojcystego języka.

J. Miodek, *Ojczyzna polszczyzna dla uczniów*, Gdańsk 1998, s. 11–13.

1. Tekst Jana Miodka to

- A. tekst encyklopedyczny.
- B. notatka.
- C. instrukcja.
- D. tekst popularnonaukowy.

2. Słowa *fajny* i *miły* to wyrazy

- A. bliskoznaczne.
- B. pokrewne.
- C. o przeciwstawnym znaczeniu.
- D. obcego pochodzenia.